

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

☞ V Ljubljani v sredo 26. avgusta 1868. ☞

## Gospodarske stvari.

## Gotova pomoč zoper gosenice na zelji.

To, kar bomo nasvetovali gospodarjem in gospodinjam v le-téh vrsticah, se ve da je za letos že prepozno; al že leta 1844 so govorile „Novice“ o nadlogah, ki poljske pridelke naše doletijo po škodljivih metuljih, kateri zaredijo mnogovrstnih požrešnih gosenic.

Došel nam je v roke zdaj sestavek českega gospodarja, kateri isto pod naslovom: „da se pokonča beli kapusni ali zeljni metulj“, potrjuje tako-le:

„Lani so po več deželah gosenice zelju (kapusu) toliko škode naredile, da mu je cena silno poskočila.

Tudi letos se je, kjer je bilo vreme v drugi polovici meseca julija (vélikega srpana) toplo in suho, oživilo belih zeljnih ali kapusnih metuljev (kapusnikov, Kohlmeissling, Pontia brassicae) sila veliko; ti so se parili, in one (metuljke) so potem na mlade sadike (flance) položile jajčica, iz katerih lezejo gosenice.

Škoda, da kmetje večidel ne vedó, kako se zarejajo zeljne gosenice in kako bi se jim dalo, kolikor mogoče, v okom priti. Ko bi oni to vedeli, vedeli bi tudi, da najbolj gotova pomoč in tudi najcenejša zoper gosenice na zelji je ta, da se razmečkajo rumenkasta jajčica, ktera babica belega zeljnega metulja po ubrejenji in to večidel meseca julija (vélikega srpana) na zadnjo stran vnanjih peres zeljne sadike v 20 do 50 kupčih položi.

Po skušnjah je potrjeno, da navadno more en sam človek in tudi otrok v eni minuti 200 jajčic zmečkati, tedaj v eni uri 15.000 (petnajst tавžent) in v enem dnevu 96 do 100.000 (sto tавžent). K večemu 10 oséb je potreba, da za 4 gold., in če bi treba bilo, to delo dva- ali trikrat ponoviti, za 8 ali 12 gold. otrebijo zelnikov iz katerih se prodá po srednji ceni zelja za 150 goldinarjev.

Pač se plača 4 in če tudi 12 gold. potrošiti, da se reši za 150 gld. za prodaj, zraven pa še na cente perja, ki je živini kaj dobra piča.

Tako piše kmetovalec iz Krumlov na Českem — in vse je resnica, kar govori.

Če tudi že letos prepozno, naj si naši gospodarji za uhó zapišejo ta nauk za druga leta in stari naj ga povejo mladim, da jajčica zeljnega metulja pokončati reši zelnike naše velikih nadlog.

## Prešičja bolezen.

Dopis iz Podbrezjij prosi „Novice“, naj bi mu povedale pomoč zoper bolezen, ki napada in morí prešiče. To isto smo slišali tudi iz Notranjskega.

Al ni čuda, da po hudi vročini, ki je bila letos, se je vnela kužna bolezen, ki ni družega kakor črm

(Anthrax) in obstaja v tem, da kri postane črna kakor oglje in gosta kakor kolomaz (šmir); ta strupena kri se vrže zdaj v možgane, zdaj v grlo in na vrat, zdaj na pljuča, zdaj na vranico, zdaj na kožo in še na druge dele in ima različna imena: vrančni prisad, metljaji, kušarji, pereči ogenj (kadar je koža prešičja rdeča) itd.

Tako se pokaže zdaj tako, zdaj drugač, in ima zdaj to ime, zdaj drugo — in vendar je natura bolezni zmiraj ena, ktera izvira iz gori popisane krvi, in je zmiraj nagla.

Ko bi vsaka vas imela saj ene bukve, ki sta jih dr. Bleiweis in dr. Strupi dala na svitlo pod imenom „Živinozdravilstvo“, imeli bi posestniki zmiraj pravega svetovalca pri rokah — al žalibog! da se še zmiraj težko spravljajo potrebne bukve v hišo. Se vé, da same bukve niso še vselej zadosti, ako ni živinozdravnika pri rokah; vendar je včasih taka, da se tudi po bukvah kaj pametnega dá storiti. Tudi kdor ima „Novice“ prejšnjih let, dobí poduk v njih, ker našemu listu je vselej skrb bila ne pisati le reči, ktere se danes beró, jutri pa lahko pozabijo.

Pomoč sploh pri vsaki taki bolezni obstaja v tem, da se skrbi za zračten in čeden svinjak ali da se dene bolna živina pod milo nebo; piti naj se daje živini hladna, dobra voda sama ali nekoliko okisana z jesihom ali kislím sadjem, tudi kislo mleko je dobro. Hlad v svinjaku in hladna voda odvrneta večkrat bolezen, da živina ne zbolí, in če zbolí, jej je istega treba.

Zdravila so: večkratno polivanje živine z mrzlo vodó, in potem naj se oriba do suhega; tudi puščati jim je treba in to zdatno puščati na repu in ušesi.

Kadar se hoče bolezen vvesti na grlo, pomaga živini, ako se jej čmerike dá, da kozla, se vé da le toliko, kolikor čmerikovega prahú gré na špico noža. Pri perečem ognji pomaga tudi po celem životu jo umivati z jesihom. Dokler kaj pijó, so kislikaste reči, kakor kislo mleko, prav dobre; tudi se jim kuhinjske ali grenke solí dajati more. Kadar pa je živina že po bolezni zelo izdelana, naj se jej dá kafre, kolikor je gré na špico noža, kake trikrat na dan.

Al vse to more pomagati le, če je pomoč hitro v začetku; kmalu je prepozno, ker brž se ostrupí kri in potem je prepozno.

Nikoli pa se taka živina ne sme zaklati, predno pogine, češ, da še ni crknila in je tedaj še za vžitek. Veliko ljudi je že smrt storilo, ki so jedli tako meso.

Bolezen je kužna; živina in človek morata se je varovati.